

Click Here to Solve Everything

Door Carel Peeters

Voor wie weet dat de Franse extreem linkse filosoof Alain Badiou en Engelse conservatieve denker Roger Scruton niet bepaald vrienden zijn, zaten zij veilig ver uit elkaar in de Stadschouwburg in Amsterdam tijdens de Nexus-conferentie 2012 *How to Change the World?* Ze kregen niet de gelegenheid om elkaar al te diep in de ogen te kijken. Ze waren er dan ook min of meer toevallig: Badiou verving zijn geestverwant de Sloveen Slavo Zizek die vanwege ziekte niet kon komen, Scruton verving om dezelfde reden Moshe Halbertal, de filosoof uit Jeruzalem.

Evgeny Morozov

Een paar maanden geleden, in het nummer van 31 augustus, besprak Scruton in *The Times Literary Supplement* Badiou's boek *The Adventure of French Philosophy*. Hij herinnerde er aan dat Badiou voorzitter Mao ooit 'de enige grote filosoof van onze tijd' had genoemd. Dat was in 1977. Badiou vond het geen bezwaar om het stuk waarin hij dit schreef te herdrukken in dit boek met een overzicht van zijn werk. Op dezelfde manier treedt Lenin daarin als een groot revolutionair voorbeeld op. Scruton gaf een reeks voorbeelden van Badiou's vaak ondoorgrondelijke manier van schrijven ('his slightly delirious syntax'). Speciaal wanneer Badiou de woorden 'precisely' en 'exactly' gebruikt speelt hij de blufkaart, want dan is het juist heel onduidelijk wat hij precies bedoelt. Het boek wemelt van de 'tantalizing linguistic constructions that suggest meanings too deep for words'.

Met die kennis is gedachten viel de openingslezing van Badiou wat betreft begrijpelijkheid en voordracht (in het Engels) alleszins mee. Badiou is allergisch voor de bestaande wereld. Die bestaat eigenlijk niet voor hem, en mag niet bestaan. Wie zich daarmee inlaat past zich aan, schikt zich, legt zich erbij neer. Badiou is een platonist, iemand die grote universele ideeën voor ogen heeft, zoals universele gelijkheid, en daar alles aan afmeet. Zolang er nog geen complete gelijkheid in de wereld is, deugt er niets. Wanneer sociaal-democraten in een regering gaan zitten en op die manier verbeteringen willen aanbrengen, beschouwt Badiou dat als verraad.

Het interessantste deel Badiou's lezing was de passage over creativiteit, ook al had die niet rechtstreeks iets te maken met het thema van de conferentie. Iets nieuws is altijd een kritiek op een gesloten identiteit, zei hij. Het breekt in op het bestaande. De vraag is of dat wel 'inbreken' mag heten en of het wel altijd om 'kritiek' gaat, maar duidelijk is wel dat Badiou ook hier weer afstand neemt van het bestaande. Weer minder duidelijk was Badiou toen hij

het had over het verschil tussen Happiness en Satisfaction, geluk en tevredenheid of bevrediging. Dat werd een typisch Franse filosofische haarkloverij waarbij het ene begrip (geluk) schromelijk wordt opgewaardeerd om er een opwindende nieuwe glans aan te geven, en het andere (tevredenheid/bevrediging) wordt gedegradeerd door het als 'samenvallen met de wereld' voor te stellen, als passieve aanpassing.

De democratie werd door Badiou met hoon bejegend. De democratie was de echte vijand, het was het 'theater van de macht'. Badiou, die voor grote revolutionaire verandering is, wist niet hoe klein hij klein met zijn vingers moest maken om te laten zien hoe klein de veranderingen zijn die in een democratie aangebracht kunnen worden. Die utopisch grote veranderingen van Badiou waren voor de Engelse pessimist John Gray reden om weer eens zijn verbazing uit te spreken over hoe het toch mogelijk is dat mensen steeds weer met die Grote Ideeën aan komen zetten, terwijl ze toch kunnen weten wat voor ellende ze teweeg hebben gebracht. Tegelijk moest hij zichzelf voorhouden dat we in een 'fragiele beschaving' leven en dat de mensheid met zijn eigen eeuwenoude kwaad ('immemorial evils') te maken heeft, 'conflicted animals' als we zijn. Verwacht geen snelle veranderingen in de menselijke conditie, zeker niet door al de nieuwe technologie. Dat is een nieuwe illusie.

De bejaarde Amerikaanse politicologe Agnes Heller zei niet zo erg in vooruitgang te geloven, maar ze wilde Badiou wel voorhouden dat we niet over het hoofd moeten zien dat we niet meer in een dictatuur leven. Dat is toch in de afgelopen zestig jaar bereikt. En de door Badiou verguisde democratie? Dat is de schitterende mogelijkheid voor een burger om 'nee' te zeggen en eventueel zelf in de politiek te gaan om dan 'ja' te zeggen.

Het oeverloze thema van de conferentie zorgde ervoor dat van alles langs kwam: wordt de Pax Americana vervangen door de Pax Technologica? Hebben de elites gefaald? Worden mensen steeds meer middel in plaats van doel? Zijn grote steden geen broedplaatsen voor eenzaamheid? Klampen mensen zich niet aan van alles vast uit angst voor de vrijheid? Het grootste 'schandaal' in de huidige wereld is volgens Scruton het te veel aan atheïsme en het verdwijnen van de 'heiligheid'. Wie zegt dat we in een goddeloze wereld leven vergeet dat we nog wel degelijk een moreel bewustzijn hebben, antwoordde de Engelse historicus Daniel Pick.

Evgeny Morozov, de schrijver van *The Net Delusion*, pleitte ervoor om 'kleiner te denken' om te voorkomen dat we ons gaan verliezen in de illusies die worden gewekt door de nieuwe technische media. We lijden aan 'solutionisme': we willen alles oplossen. We lijden ook aan een ongebreidelde behoefte aan perfectionisme. Met de titel van zijn binnenkort te verschijnen nieuwe boek *Click Here to Solve Everything*, zorgde Morozov wel voor consensus onder de deelnemers aan de conferentie. Zij zullen niet klikken, aangezien oplossingen nog ver weg zijn.

Gepubliceerd op 3 december 2012 op <http://www.vn.nl/boeken/literaire-kroniek/click-here-to-solve-everything/#more-5046>